



Y broses ar gyfer gadael yr Undeb Ewropeaidd



Y broses ar gyfer gadael yr Undeb Ewropeaidd

Cyflwynwyd i'r Senedd
gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros
Faterion Tramor a Chymanwlad
drwy Orchymyn Ei Mawrhydi

Chwefror 2016



© Hawlfraint y Goron 2016

Mae'r cyhoeddiad hwn wedi'i drwyddedu o dan delerau Trwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio lle nodwyd fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3 neu ysgrifennwch i Information Policy Team, The National Archives, Kew, Llundain TW9 4DU, neu anfon neges e-bost i: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Lle'r ydym wedi nodi bod gwybodaeth o dan hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan y deiliaid hawlfraint cysylltiedig.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/government/publications

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch y cyhoeddiad hwn atom ni yn Europe Directorate, Foreign and Commonwealth Office, Llundain SW1A 2AH

ISBN Argraffu 9781474129411

ISBN y We 9781474128828

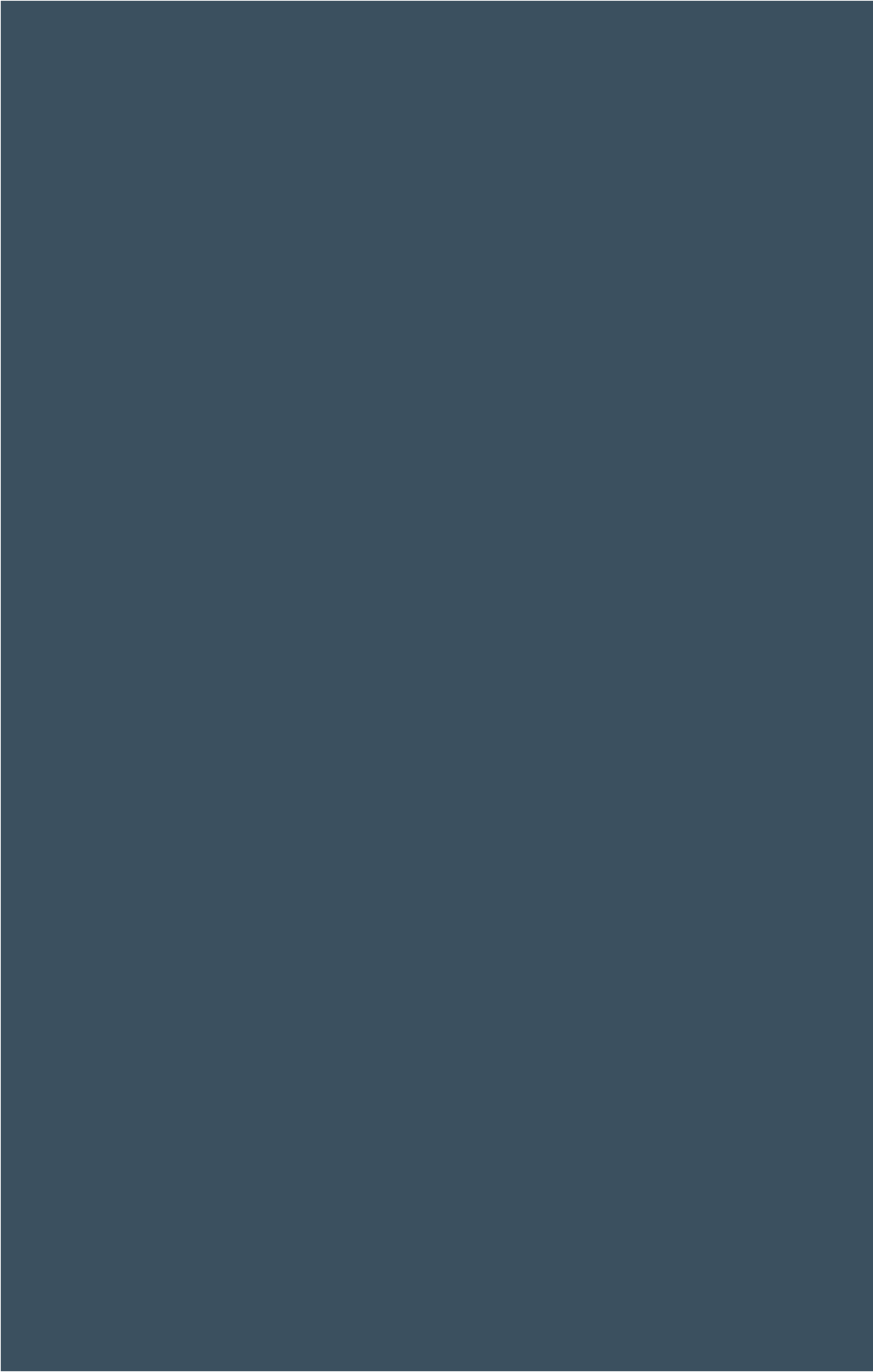
02/16 54538 19585

Wedi'i argraffu ar bapur y mae o leiaf 75% ohono'n ffeibrau a ailgylchwyd

Argraffwyd yn y DU gan Williams Lea Group ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

Cynnwys

Pennod 1 – cyflwyniad	5
Pennod 2 – crynodeb gweithredol	7
Pennod 3 – Erthygl 50: y llwybr ar gyfer gadael	13
Pennod 4 – y goblygiadau o adael	17
Pennod 5 – casgliad	21



Pennod 1 – cyflwyniad

1.1 Mae'r ddogfen hon yn amlinellu'r broses a fyddai'n dilyn pleidlais i adael yr Undeb Ewropeaidd, a'r rhagolygon ar gyfer negodi. Bydd modelau eraill ar gyfer perthynas y DU â'r UE ar ôl gadael yn cael eu trafod mewn ail ddogfen.



Pennod 2 – crynodeb gweithredol

2.1 Bydd canlyniad y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd yn derfynol. Byddai dyletswydd ddemocrataidd ar y Llywodraeth i weithredu ar benderfyniad yr etholwyr. Fe'i gwnaed yn glir i Dŷ'r Cyffredin gan y Prif Weinidog "if the British people vote to leave, there is only one way to bring that about, namely to trigger Article 50 of the Treaties and begin the process of exit, and the British people would rightly expect that to start straight away".¹

2.2 Mae'r rheolau ar gyfer ymadael wedi'u hamlinellu yn Erthygl 50 o'r Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd. Dyma'r unig ffordd gyfreithlon sydd ar gael i adael yr UE.

2.3 Ond nid oes cynsail ar gyfer dilyn y broses hon. Nid yw'r un wlad erioed wedi defnyddio Erthygl 50 – ni roddwyd prawf arni. Mae llawer o ansicrwydd ynghylch sut y byddai'n gweithio. Byddai'n broses negodi gymhleth lle'r oedd angen cynnwys pob un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau sy'n aros yn yr UE a'r Comisiwn Ewropeaidd. Cyn dechrau negodi hyd yn oed, byddai angen i'r Comisiwn Ewropeaidd ofyn am fandad gan y Cyngor Ewropeaidd (heb i'r DU fod yn bresennol). Byddai angen cael cydsyniad i'r cytundeb ymadael hefyd gan Senedd Ewrop. Byddai ansicrwydd yn ystod y cyfnod negodi'n gallu effeithio ar farchnadoedd ariannol, buddsoddi a gwerth y bunt ac, o ganlyniad, ar yr economi ehangach a swyddi.

2.4 Byddai ymadawiad y DU â'r UE yn golygu dad-wneud yr holl hawliau a rhwymedigaethau – o fynediad i'r Farchnad Sengl, i gronfeydd strwythurol ar gyfer rhanbarthau tlotach, a chydweithredu ar sancsiynau – y mae'r DU wedi'u derbyn wrth ymuno â'r UE ac yn ystod y 40 mlynedd yr ydym wedi bod yn aelod. Yn ogystal â negodi i adael, byddai'r DU hefyd am negodi trefniadau ar gyfer ei chysylltiadau â'r UE ar ôl gadael.

2.5 Byddai cymhlethdod y negodiadau, a'r angen i'r DU negodi mynediad digonol i'r Farchnad Sengl wedi iddi adael yr UE, yn ei gwneud yn anodd cwblhau'r negodi'n llwyddiannus cyn cyrraedd y terfyn amser o ddwy flynedd. Byddai'n rhaid cael cytundeb gan bob un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau'r UE sy'n aros ar unrhyw estyniad i'r cyfnod dwy flynedd sydd wedi'i nodi yn y Cytuniad.

2.6 Pe byddai'r DU yn cyrraedd diwedd y cyfnod dwy flynedd a bennwyd yn Erthygl 50 heb ddod i gytundeb, a phe byddai unrhyw un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau eraill yn rhoi feto ar ymestyn y cyfnod hwn, byddai hyn yn peri bod y DU yn gadael yr UE heb gytuno ar drefniadau yn lle'r rhai presennol, a heb unrhyw amddiffyniad o dan gyfraith yr UE i hawliau busnesau'r DU i fasnachu ar sail ffafraethol ag Ewrop neu'r partneriaid y mae'r UE wedi

¹ Datganiad y Prif Weinidog ar y Cyngor Ewropeaidd, Hansard, 22 Chwefror 2016, Colofn 24. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm160222/debtext/160222-0001.htm#16022210000001>

gwneud cytundebau masnach rydd â nhw, i hawliau dinasyddion y DU i fyw a gweithio yn Ewrop, neu i hawliau teithwyr o'r DU i symud yn rhydd yn Ewrop.

2.7 Byddai prosesau penderfynu arferol yr UE yn parhau tra oeddem yn negodi i adael. Byddai ein pleidlais i adael, a'r negodiadau ar gyfer gadael, yn effeithio ar ein gallu i ddylanwadu ar benderfyniadau'r UE. Ond byddem yn cael ein rhwymo gan ddeddfwriaeth newydd i'r UE hyd yr eiliad yr oeddem yn gadael.

2.8 Tra oedd y negodiadau hyn yn parhau, byddai ein gallu i negodi a gwneud cytundebau masnach newydd â gwledydd y tu allan i'r UE wedi'i gyfyngu. Mae'n debygol y byddai'r gwledydd y mae gennym gytundebau masnach ffafraethol â nhw ar hyn o bryd drwy'r UE am weld telerau ein perthynas â'r UE yn y dyfodol cyn negodi unrhyw gytundebau masnach newydd â'r DU. Yn ogystal â hyn, mae nifer o'n partneriaid masnachu, gan gynnwys Unol Daleithiau America, yn negodi â'r UE eisoes. Cyn iddynt ddechrau negodi â'r DU, mae'n debygol y byddent am gwblhau'r cytundebau hynny.

2.9 Felly, mae'n debygol y cymerai amser hir i negodi'n gyntaf i adael yr UE, yn ail ein trefniadau â'r UE yn y dyfodol, ac yn drydydd ein cytundebau masnach â gwledydd y tu allan i'r UE, ar delerau a fyddai'n dderbyniol i'r DU. Yn fyr, pleidlais i adael yr UE fyddai dechrau'r broses, nid ei diwedd. Gallai arwain at gymaint â degawd neu fwy o ansicrwydd.

Gweithdrefn Gadael Erthygl 50

2.10 Mae Erthygl 50 o'r Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd yn darllen fel a ganlyn:

Erthygl 50

1. Any Member State may decide to withdraw from the Union in accordance with its own constitutional requirements.
2. A Member State which decides to withdraw shall notify the European Council of its intention. In the light of the guidelines provided by the European Council, the Union shall negotiate and conclude an agreement with that State, setting out the arrangements for its withdrawal, taking account of the framework for its future relationship with the Union. That agreement shall be negotiated in accordance with Article 218(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union. It shall be concluded on behalf of the Union by the Council, acting by a qualified majority, after obtaining the consent of the European Parliament.
3. The Treaties shall cease to apply to the State in question from the date of entry into force of the withdrawal agreement or, failing that, two years after the notification referred to in paragraph 2, unless the European Council, in agreement with the Member State concerned, unanimously decides to extend this period.
4. For the purposes of paragraphs 2 and 3, the member of the European Council or of the Council representing the withdrawing Member State shall not participate in the discussions of the European Council or Council or in decisions concerning it.
A qualified majority shall be defined in accordance with Article 238(3)(b) of the Treaty on the Functioning of the European Union.
5. If a State which has withdrawn from the Union asks to rejoin, its request shall be subject to the procedure referred to in Article 49.

2.11 Bydd y broses yn dechrau pan fydd yr Aelod-wladwriaeth sy'n dymuno gadael yn hysbysu'r Cyngor Ewropeaidd. Wedyn bydd y Cyngor Ewropeaidd, heb gynnwys y Wladwriaeth sy'n ymadael, yn cytuno drwy gonsensws ar y canllawiau ar gyfer negodi gan y Comisiwn ar y cytundeb gadael. Er mwyn cael consensws, rhaid i bob Aelod-wladwriaeth (heb gynnwys y Wladwriaeth sy'n ymadael) bleidleisio o blaid.

2.12 Wedyn byddai angen i'r ddau barti gytuno ar y cytundeb terfynol: ochr yr UE ac ochr yr Aelod-wladwriaeth sy'n ymadael. Ar ochr yr UE, byddai hyn yn galw am fwyafrif cymwysedig uwch ymysg yr Aelod-wladwriaethau sy'n aros. Mae hyn yn golygu na fyddai'r un Aelod-wladwriaeth yn gallu rhoi feto ar y cytundeb, ond y byddai angen cyrraedd lefel gritigol o gefnogaeth. (Yn benodol, byddai angen i 20 o'r 27 o Aelod-wladwriaethau gytuno arno, sef 65 y cant o'r boblogaeth.)

2.13 Byddai angen i Senedd Ewrop gymeradwyo'r cytundeb hefyd. Byddai hyn yn galw am fwyafrif syml o'i 751 o ASEau. (Mae'n debygol y byddai ASEau o'r Aelod-wladwriaeth sy'n gadael yn cael pleidleisio, oherwydd o safbwynt ffurfiol byddai'n parhau'n rhan o'r UE ar y cam hwn.)

2.14 Byddai Cytuniadau'r UE yn parhau'n gymwys i'r Aelod-wladwriaeth sy'n ymadael nes bod y cytundeb Erthygl 50 wedi dod i rym, neu am ddwy flynedd os na chafwyd cytundeb ac na chaniatawyd estyniad i'r cyfnod o ddwy flynedd. Er mwyn derbyn cais am ymestyn y cyfnod, byddai'n rhaid cael cytundeb unfrydol yr Aelod-wladwriaethau sy'n aros.

2.15 Nid yw Erthygl 50 yn pennu faint y dylai'r cytundeb gadael ei ddweud am y berthynas a geir yn y dyfodol rhwng yr UE a'r Aelod-wladwriaeth sy'n gadael. Byddai'n rhaid cynnwys unrhyw fath o berthynas fanwl mewn cytundeb ar wahân, i'w negodi ochr yn ochr â'r cytundeb gadael gan ddilyn y prosesau manwl sydd wedi'u disgrifio yng Nghytuniadau'r UE. Nid yw Erthygl 50 yn pennu a ddylai'r negodiadau hyn fod yn gyfochrog neu'n ddilynol. Byddai hyn yn fater i'w negodi.

Prosesau ar gyfer negodi i adael yr UE (Erthygl 50, y Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd) ac ar gyfer negodi cytundeb newydd o dan y Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd)²

Cytundeb i adael yr UE o dan Erthygl 50 (Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd)

Y Cyngor Ewropeaidd (heb gynnwys y DU) yn cytuno drwy gonsensws ar ganllawiau ar gyfer negodi gan yr UE

Cam pellach posibl lle mae'r Comisiwn Ewropeaidd yn cyflwyno argymhellion i Gyngor yr Undeb Ewropeaidd a'r Cyngor (heb gynnwys y DU), drwy fwyafrif cymwysedig uwch, yn rhoi awdurdod i ddechrau negodi ac yn penodi negodwr

Y Comisiwn Ewropeaidd cynnal negodiadau

Senedd Ewrop yn cydsynio i'r cytundeb gadael drwy fwyafrif syml

Cyngor yr Undeb Ewropeaidd (heb gynnwys y DU) yn cytuno ar y cytundeb gadael drwy fwyafrif cymwysedig uwch

² Mae pleidleisio drwy fwyafrif cymwysedig yn system ar gyfer dod i gytundeb rhwng Aelod-wladwriaethau'r UE. O dan Gytuniad Lisbon, rhaid i fwyafrif gynnwys 55 y cant o wledydd, yn cynrychioli 65 y cant o holl boblogaeth yr UE. Ond mae Erthygl 50 o'r Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd yn pennu mai'r rheol pleidleisio i'w dilyn yw honno sydd wedi'i nodi yn Erthygl 238.3(b) o'r Cytuniad ar Weithrediad yr Undeb Ewropeaidd, sy'n galw am 72 y cant o Aelod-wladwriaethau (h.y. 20 o'r 27 o aelod-wladwriaethau sy'n aros) yn gynnwys 65 y cant o boblogaeth yr UE.

Cytundeb newydd â'r UE (heb gynnwys y DU)

Y Comisiwn Ewropeaidd yn cyflwyno argymhellion i Gyngor yr Undeb Ewropeaidd

Cyngor yr Undeb Ewropeaidd yn cytuno i ddechrau negodi, ac yn penodi negodwr/pwyllgor arbennig. Bydd y weithdrefn pleidleisio yn y Cyngor yn dibynnu ar yr hyn sydd yn y cytundeb, ond mae'n debygol y byddai angen i gytundeb manwl gael ei dderbyn yn unfrydol

Y Comisiwn Ewropeaidd yn cynnal y negodiadau, ar y cyd â'r negodwr/pwyllgor arbennig

Ymgynghori â Senedd Ewrop ar y cytundeb newydd neu rhaid iddi gydsynio drwy fwyafrif syml yn ôl yr hyn sydd yn y cytundeb

Cyngor yr Undeb Ewropeaidd yn cytuno ar y cytundeb newydd. Bydd y weithdrefn pleidleisio yn y Cyngor yn dibynnu ar yr hyn sydd yn y cytundeb, ond mae'n debygol y byddai angen i gytundeb uchelgeisiol gael ei dderbyn yn unfrydol

Y gwahanol Aelod-wladwriaethau'n cadarnhau'r cytundeb newydd terfynol ar lefel genedlaethol os yw'n gytundeb cymysg

Amserlen bosibl ar gyfer negodi o dan Erthygl 50





Pennod 3 – Erthygl 50: y llwybr ar gyfer gadael

3.1 Fel y mae'r Prif Weinidog wedi dweud, os pleidleisir o blaid gadael yr UE, byddai pobl Prydain yn disgwyl i'r broses ddechrau'n syth. Byddem am ddechrau negodiadau adeiladol â gweddill yr UE er mwyn cytuno ar delerau cadarnhaol ar gyfer ymadawiad y DU a'r berthynas yn y dyfodol.

3.2 Mae aelodaeth y DU o'r UE wedi'i sefydlu drwy Gytuniadau'r UE, ac Erthygl 50 yw'r broses a nodwyd yn y Cytuniadau sydd i'w dilyn gan Aelod-wladwriaethau pan fyddant yn gadael. Dyma'r unig ffordd gyfreithlon o adael yr UE. Byddai gadael yr UE yn unochrog (er enghraifft, drwy ddiddymu deddfwriaeth ddomestig sy'n rhoi cyfraith yr UE mewn grym yn y DU) yn torri cyfraith ryngwladol a chyfraith yr UE. Byddai toriad o'r fath yn creu amgylchedd gelyniaethus wrth negodi perthynas newydd â'r Aelod-wladwriaethau sy'n aros yn yr UE, neu gytundebau masnach newydd â gwledydd y tu allan i'r UE.

3.3 Mae Erthygl 50 yn darparu ar gyfer cyfnod negodi o ddwy flynedd, y gellir ei ymestyn drwy gytuno'n unfrydol yn unig. Gellid cael cyfaddawdu er mwyn cwblhau'r broses yn gynt. Byddai cais am ymestyn y cyfnod yn rhoi cyfle i un o'r Aelod-wladwriaethau bwysu am gonsesiwn gan y DU.

3.4 Nid oes cysail ar gyfer y broses lle mae gwlad yn gadael yr UE – ni roddwyd prawf erioed ar Erthygl 50.³ Mae'n debyg mai negodiadau masnach yw'r peth tebycaf o ran cymhlethdod. Gellir cymryd hyd at ddegawd neu fwy i gytuno ar gytundebau masnach uchelgeisiol, rhwng cwmpasu'r cytundeb a'i gadarnhau, ac weithiau byddant yn cymryd mwy o amser. Er enghraifft, dechreuwyd negodi ar y Cytundeb Cysylltu rhwng yr UE a Mercosur yn 2000 ac nid yw wedi'i gwblhau eto, ac mae'r Cytundeb Masnach rhwng yr UE a Chanada wedi cymryd saith mlynedd hyd yn hyn ac nid yw wedi'i gadarnhau eto gan y Cyngor, Senedd Ewrop a Seneddau Cenedlaethol.⁴

3.5 Mae Erthygl 50 yn disgrifio nifer o gamau negodi i'w dilyn gan y gwahanol gyfranogwyr ar ochr yr UE. Cyn dechrau trafodaethau â'r UE, rhaid i'r Comisiwn Ewropeaidd, sef negodwr yr UE, ofyn am gymeradwyaeth gan y Cyngor Ewropeaidd (drwy gonsensws, heb gynnwys y

³ Ymwahanodd Algeria â Ffrainc ym 1962 gan ddod yn wladwriaeth annibynnol y tu allan i'r Gymuned Ewropeaidd. Roedd yr Ynys Las, gwlad ymreolus o fewn gwladwriaeth Denmarc, wedi gadael ym 1985. Roedd y ddwy wlad hyn wedi gadael cyn i Gytuniad Lisbon ddod i rym, ac felly nid oedd y negodiadau ar gyfer hyn wedi'u cynnal o dan Erthygl 50. Yn achos yr Ynys Las, roedd y materion i'w hystyried yn gyfyng iawn, gan mai statws Gwlad a Thiriogaeth Dramor yn unig yr oedd yn ei geisio, yn hytrach nag ymadael yn llwyr. Er hynny, cymerodd dair blynedd i adael: rhwng penderfyniad mewn refferendwm yn Chwefror 1982 ac ymadael yn Chwefror 1985.

⁴ Gellir cymhwyso cytundebau masnach dros dro, cyn eu cadarnhau ar lefel genedlaethol.

DU). Byddai angen i'r Comisiwn ofyn am gymeradwyaeth y Cyngor a Senedd Ewrop ar y cam olaf. Byddai'n rhaid iddo ymgynghori â'r ddau ar hyd y ffordd. Ni ddylid cymryd y byddai hyn yn fater syml o ystyried y profiad mewn negodiadau diweddar. Er enghraifft, ar ôl cwblhau'r cytundeb rhwng yr UE a De Korea nid oedd wedi'i weithredu am chwe mis oherwydd pryderon ymysg Aelod-wladwriaethau.

3.6 Nid yw'n glir chwaith o eiriad Erthygl 50 i ba raddau y byddai'r trefniadau ar gyfer perthynas y DU â'r UE yn y dyfodol yn cael eu cynnwys mewn cytundeb gadael. Ond mae'n debygol y byddai cwmpas y trefniadau hynny'n galw am negodi cytundeb ar wahân â'r UE. Byddai'r union broses ar gyfer negodi'r cytundeb hwnnw'n dibynnu ar ei gynnwys, ond mae'n bosibl y byddai angen cael cytundeb unfrydol gan bob un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau yn y Cyngor ar gyfer cytundeb uchelgeisiol.⁵ Mae'n amlwg y byddai unrhyw broses o'r fath yn cymhlethu'r negodiadau ac felly'n eu hymestyn dros gyfnod hirach yn ôl pob tebyg. Os oedd y cytundeb yn galw am gytundeb unfrydol yn y Cyngor, byddai unrhyw Aelod-wladwriaeth yn gallu ceisio ei atal neu godi pris am dderbyn elfen benodol yn y cytundeb.

3.7 Byddai angen i gytundeb newydd ar fasnach a chydweithredu ehangach gael ei gymeradwyo gan bob un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau ochr yn ochr â'r UE.⁶ Os felly, byddai hyn yn galw am ei gadarnhau, mewn rhai achosion gan Seneddau Cenedlaethol fel Cynulliad Cenedlaethol Ffrainc, Bundestag yr Almaen a phob un o'r saith Siambr Seneddol yng Ngwlad Belg.⁷ Byddai hyn yn rhoi cyfle pellach i bob Aelod-wladwriaeth rwystro'r cytundeb am ba reswm bynnag.

3.8 Byddai'r terfyn amser o ddwy flynedd yn gallu effeithio hefyd ar ein gallu i sicrhau'r canlyniad gorau. Er enghraifft, dim ond tair blynedd a gymerwyd i negodi'r cytundeb rhwng Tsieina a'r Swistir, ond mae ei gwmpas yn gyfyng o'i gymharu â Chytundebau Masnach diweddaraf yr UE (fel yr un â Chanada).⁸ Byddai'r DU yn wynebu dewis rhwng ceisio ymestyn y terfyn amser dwy flynedd a gadael yr UE heb wneud trefniant priodol, gan geisio dibynnu ar reolau Sefydliad Masnach y Byd nes dod i gytundeb newydd. Dim ond mewn senario lle nad oedd y DU yn gofyn am fynediad arbennig i'r Farchnad Sengl y byddai'r negodiadau'n symlach ac yn haws eu cwblhau o fewn cyfnod byrrach, ond byddai'r gost economaidd yn fwy.

⁵ Er enghraifft, byddai angen i gytundeb sy'n ymwneud yn llwyr â masnach gael ei gymeradwyo gan Senedd Ewrop a mwyafrif cymwysedig yn y Cyngor. Byddai cytundeb cysylltu llawn a oedd yn darparu ar gyfer masnach a chydweithredu ehangach yn galw am gytundeb gan Senedd Ewrop a chytundeb unfrydol gan y Cyngor.

⁶ Mae cytundebau cymysg yn gytundebau rhwng yr UE a thrydedd wledydd sy'n cynnwys materion sy'n gymhwysedd i'r UE (er enghraifft, materion masnach, sy'n gymhwysedd i'r UE yn unig) a chymhwysedd i Aelod-wladwriaethau (er enghraifft, polisi tramor). Rhaid i gytundebau cymysg gael eu cadarnhau gan yr Undeb Ewropeaidd (yng Nghyngor y Gweinidogion a Senedd Ewrop) a chan y 28 o Aelod-wladwriaethau'n unol â'u gweithdrefnau cenedlaethol ar gyfer cadarnhau cytundebau o'r fath. Mae gan rai Aelod-wladwriaethau, fel Gwlad Belg, reolau cenedlaethol ar gyfer cadarnhau cytundebau o'r fath sy'n cynnwys seneddau cenedlaethol a seneddau rhanbarthol.

⁷ Y saith siambr yw siambrau unsiambrg y pum rhan o'r system ffederal: y rhannau Ffrangeg, Fflemeg, Walweg, Almaeneg a rhanbarth prifddinas Brwsel; ynghyd â dwy siambr Senedd Ffederal Gwlad Belg.

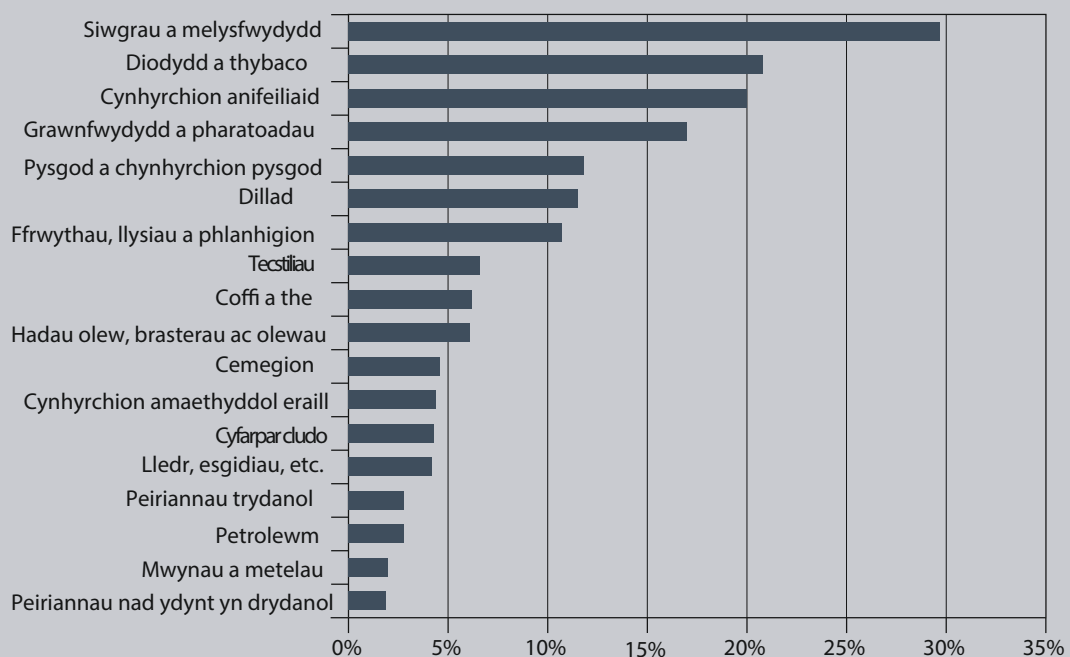
⁸ Bydd 99.7 y cant o allforion presennol Tsieina i'r Swistir yn cael eu hesemptio'n syth rhag tariffau, tra bydd 84.2 y cant o allforion y Swistir i Tsieina wedi'u hesemptio yn y pen draw. Bydd yn cymryd hyd at 15 mlynedd i'r cytundeb masnach rydd ddod i rym ar gyfer yr holl ostyngiadau ar dariffau. <http://www.seco.admin.ch/themen/00513/02655/02731/04118/index.html?lang=en>

Llwybr Sefydliad Masnach y Byd

Mae'r DU wedi llofnodi Cytundebau Sefydliad Masnach y Byd ac mae'n aelod o'r sefydliad drwy ei hawl ei hun. Pe byddai'r DU yn gadael yr UE heb yn gyntaf sicrhau cytundeb ar berthynas newydd, byddai ein cysylltiadau masnach yn dod o dan reolau Sefydliad Masnach y Byd. Byddai'r UE yn gosod gwahanol dariffau ar nwyddau o'r DU (y rhain fyddai cyfraddau'r 'genedl fwyaf ffafriedig' y mae'r UE yn eu cymhwyso at allforion holl aelodau Sefydliad Masnach y Byd os nad yw cynllun neu gytundeb i'w ffafrio wedi'i wneud). Mae nifer ohonynt yn sylweddol, yn enwedig o'u cymharu â'r tariff sero sydd ar holl allforion y DU i'r UE o dan y Farchnad Sengl. Byddai'r DU hefyd wedi'i rhwymo gan reolau Sefydliad Masnach y Byd ar y 'genedl fwyaf ffafriedig' sy'n mynnu bod yr holl wledydd sy'n aelodau o'r sefydliad yn cael mynediad i farchnad y DU.

I'pe byddem yn gadael yr UE, byddai'n rhaid i ni ddiweddarau telerau ein haelodaeth o Sefydliad Masnach y Byd lle'r oedd yr ymrwymadau a wnaed yn gymwys i'r UE cyfan. Ni fyddai hyn yn broses syml oherwydd, pe byddem yn gadael yr UE, yna byddai angen i holl aelodau eraill y sefydliad gytuno ar y ffordd y byddai'r DU yn ymgymryd â'r hawliau a rhwymedigaethau a oedd gennym o'r blaen wrth fod yn rhan o'r UE. Byddai hyn yn galw am negodi a chytuno ar ddiweddariadau i'r atodlen o ymrwymadau'r DU â phob un o'r 161 o wledydd sy'n aelodau o'r sefydliad. A nes oedd ein hatodlen o ymrwymadau wedi'i diweddarau, gallai cwestiynau godi ynghylch ein hawliau i gael mynediad i farchnadoedd aelodau'r sefydliad, a'n gallu i orfodi'r hawliau hynny.

Cyfraddau tariffa osodwyd gan yr UE, ar sail categorïau nwyddau cyffredinol



Cyfraddau tariff yr UE ar gyfer y Genedl Fwyaf Ffaffriedig ar lefel y System wedi'i Chysoni 2 ddigid (cyfanredol), ar gael yn

3.9 Er mwyn ymestyn y cyfnod dwy flynedd, byddai'n rhaid cael cymeradwyaeth unfrydol gan y Cyngor Ewropeaidd; byddai un neu ragor o'r 27 o Aelod-wladwriaethau sy'n aros yn yr UE yn gallu disgwyl i'r DU gynnig consesiynau'n gyfnewid am hyn. Byddai'n gyfnod o ansicrwydd i economi a dinasyddion y DU, oherwydd byddai methu â chwrdd â'r terfyn amser neu gytuno ar estyniad yn arwain at ganlyniadau difrifol i'r DU – byddai ymadael heb gytundeb yn gadael nifer mawr o gwestiynau pwysig heb eu hateb.

3.10 Byddai'r DU am ddechrau negodi cyn gynted â phosibl â phartneriaid masnach y tu allan i'r UE yn benodol, er mwyn cadw unrhyw fynediad ffafraethol i'w marchnadoedd sydd gan gwmnïau'r DU eisoes. Ond mae nifer o'n partneriaid masnach y tu allan i'r UE yn negodi â'r UE yn barod, ac mae'n debygol y byddent am gwblhau'r cytundebau hynny cyn dechrau negodi â'r DU. Hyd yn oed os yw gwledydd wedi gwneud cytundeb â'r UE eisoes, mae'n debygol y byddent am weld telerau ein perthynas â'r UE yn y dyfodol cyn negodi unrhyw gytundebau masnach newydd â'r DU. Byddai hyn yn ei gwneud yn anodd negodi ein trefniant â'r UE ar ôl ymadael ochr yn ochr â negodi set newydd o gytundebau masnach â gwledydd y tu allan i'r UE. Ac mae'n golygu y byddai ymestyn y broses Erthygl 50 i sicrhau trefniant da â'r UE yn gallu arafu cytundebau masnach newydd â gwledydd y tu allan i'r UE.⁹

3.11 Felly, mae'n debygol y cymerai hyd at ddegawd neu fwy i ni negodi, yn gyntaf, i adael yr UE, yn ail ein trefniadau â'r UE yn y dyfodol, ac yn drydydd ein cytundebau masnach â gwledydd y tu allan i'r UE, ar delerau a fyddai'n dderbyniol i'r DU. Byddai hyn yn creu cyfnod hir o ansicrwydd, a fyddai'n effeithio ar fusnesau, masnach a mewnfuddsoddi yn y DU.

3.12 Mae'r gyfran o economi'r DU sy'n dibynnu ar yr UE yn fwy o lawer na'r gyfran o economi'r UE sy'n dibynnu ar y DU. Byddai hyn yn effeithio ar ddynwedd y negodiadau. Yr UE yw partner masnachu mwyaf y DU o bell ffordd. Mae tua 44 y cant o'n hallforion yn mynd i'r UE. Mae'r DU yn dibynnu'n fwy ar allforion i'r UE nag y mae gweddill yr UE yn dibynnu ar allforion i'r DU. Fel cyfran o'r economi, dim ond 3.1 y cant o CMC ymysg y 27 Aelod-wladwriaeth arall sy'n gysylltiedig ag allforion i'r DU, tra bo 12.6 y cant o CMC y DU yn gysylltiedig ag allforion i'r UE.¹⁰

3.13 Yn union fel y byddai'r Llywodraeth yn cael ei sbarduno gan ein dymuniad i sicrhau'r canlyniad gorau posibl i'r DU, fe ddylem ddisgwyl y bydd y 27 o Aelod-wladwriaethau sy'n aros yn cael eu sbarduno gan eu buddiannau gwleidyddol ac economaidd cenedlaethol eu hunain, ac y byddant yn ymladd drostynt mor galed ag y byddem ni dros y DU.

⁹ Byddai angen i'r DU fynd ati'n ddiymdroi i ddatblygu'r arbenigedd a'r adnoddau sydd eu hangen i negodi cytundebau masnach rydd a delio ag achosion amddiffyn masnach, gan nad ydym wedi negodi cytundeb masnach er 40 mlynedd. Mae Awstralia a Chanada ill dwy'n cyflogi tua 200-250 o bobl i weithio ar negodiadau masnach.

¹⁰ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Pink Book (Tachwedd 2015), data am CMC oddi wrth Eurostat.

Pennod 4 – y goblygiadau o adael

4.1 Wrth negodi i adael, byddai angen ymdrin â materion anodd o sawl math sy'n gysylltiedig â'r broses gadael ei hun, a hefyd ein perthynas â'r UE yn y dyfodol. Nid yw Erthygl 50 yn nodi'n benodol pa faterion y byddai angen eu datrys ac nid oes cynsail i'w ddilyn. Mae perthynas y DU â'r UE wedi datblygu dros y cyfnod o 40 mlynedd y bu'n aelod ac mae'n effeithio ar nifer mawr o agweddau ar fywyd yn y DU, ac ar ddinasyddion y DU sy'n byw ar draws Ewrop; byddai'n rhaid i'r telerau gadael gwmpasu pob agwedd ar y berthynas honno.

4.2 Byddai hyn yn cynnwys statws a hawliau'r 2 filiwn o ddinasyddion y DU, yn fras, sy'n byw, yn gweithio ac yn teithio yn 27 Aelod-wladwriaeth arall yr UE. Ar hyn o bryd maent i gyd yn mwynhau amrywiaeth o hawliau penodol i fyw, gweithio a derbyn pensiynau, gofal iechyd a gwasanaethau cyhoeddus sydd wedi'u gwarantu ar sail cyfraith yr UE yn unig. Ni fyddai gofyniad o dan gyfraith yr UE i gynnal yr hawliau hyn pe byddai'r DU yn gadael yr UE. Pe byddai cytundeb yn cael ei wneud i gadw'r hawliau hyn, byddai hynny'n sicr o olygu bod hawliau cyfatebol yn cael eu darparu i ddinasyddion yr UE yn y DU.

4.3 Wrth negodi, byddai'n rhaid ymdrin hefyd â hawl y DU i gael mynediad i Farchnad Sengl yr UE, sy'n dibynnu ar ein haelodaeth o'r UE ar hyn o bryd ac, yn gysylltiedig â hynny, hawl pobl i symud yn rhydd.¹¹ Byddai'r negodiadau hyn yn gymhleth: byddai'r DU am wahanu'r fframweithiau rheoliadol a sefydlu trefniadau pontio mewn nifer mawr o feysydd; a sicrhau mynediad ffafraethol i farchnad yr UE gan gynnwys sectorau fel gwasanaethau ariannol a gweithgynhyrchu ceir lle mae gwarged masnach gan y DU ar hyn o bryd.

4.4 Byddai'r negodiadau hyn yn cael effaith ddwys a phellgyrhaeddol ar y DU a'i heconomi. Er enghraifft, mae hawl bresennol y DU i gael mynediad i'r Farchnad Sengl yn bwysig i sector gweithgynhyrchu'r DU. Y llynedd, allforiwyd y nifer mwyaf o geir erioed o'r DU (1.23 miliwn), ac aeth mwy na'u hanner i farchnad yr UE.¹² Mae'r diwydiant yn cyflogi 147,000 o bobl yn uniongyrchol¹³ ac yn cynnal 300,000 yn rhagor o swyddi yn y gadwyn gyflenwi ehangach.¹⁴ Gan Ogledd-ddwyrain Lloegr y mae un o'r cyfrannau mwyaf o allforion i'r UE yn economi

¹¹ Roedd Cyngor yr Undeb Ewropeaidd wedi datgan ei farn yn glir am y mater hwn yn Rhagfyr 2014: 'the free movement of persons is a fundamental pillar of EU policy... the internal market and its four freedoms are indivisible'. Mae'r datganiad llawn ar gael yma: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/gac/2014/12/16/>

¹² Ffigurau blynyddol Cymdeithas Gweithgynhyrchwyr a Masnachwyr Moduron <http://www.smmmt.co.uk/2015/12/new-car-registrations-return-to-growth-in-november/>

¹³ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Workforce Jobs

¹⁴ Dadansoddiad BIS ar sail amcangyfrifon y Swyddfa Ystadegau Gwladol o luosyddion swyddi o dablau Mewnbnw-Albwn Dadansoddol.

ranbarthol y DU,¹⁵ ac mae'n denu symiau mawr o fuddsoddi o wledydd tramor. Oni bai fod y DU yn cael cytundeb ar fynediad ffafraethol gan yr UE o dan y negodiadau ar gyfer gadael, byddai gweithgynhyrchwyr ceir y DU yn wynebu tariff o 10 y cant wrth allforio i'r UE. At hynny, mae mwy na 40 y cant o'r cydrannau a brynir gan weithgynhyrchwyr cerbydau yn y DU yn dod o'r UE.¹⁶ Byddai'r cydrannau hyn yn ddrutach pe byddai'r DU yn gorfod gosod tariffau o dan reolau Sefydliad Masnach y Byd.

Astudiaeth Achos: Effaith gadael yr UE ar y sector gwasanaethau ariannol

Pe byddai'r DU yn gadael yr UE, yna byddai'n rhaid i lywodraeth y DU wahanu'r fframwaith rheoleiddio oddi wrth gyfraith yr UE ar gyfer y sector ariannol. Beth bynnag fyddai canlyniad y negodiadau ar gyfer gadael, byddai hon yn dasg fawr a chymhleth.

Yn achos y rhan fwyaf o wasanaethau ariannol, cyfraith yr UE yw prif ffynhonnell y fframwaith deddfwriaethol yn y DU, drwy ei chymhwyso'n uniongyrchol neu drwy drosi Cyfarwydddebau'r UE i gyfraith y DU. Cyfarwydddebau a Rheoliadau'r UE sy'n pennu'r dull o reoleiddio, o ran materion ariannol a chynnal busnes, yn yr holl sectorau mawr, gan gynnwys bancio, yswiriant, buddsoddi cyfanwerthol a manwerthol, darparu seilwaith y farchnad, systemau talu, clirio a setlo a llu o weithgareddau eraill.

Un mater i'w ystyried gan Lywodraeth y DU fyddai sut i sicrhau nad oedd bylchau mewn rheoliadau yn fframwaith deddfwriaethol domestig y DU wedi i Gytuniadau'r UE beidio â bod yn gymwys. Byddai hyn yn galw am ystyried sut y gellid neu y dylid mabwysiadu cyfraith gyfredol yr UE mewn cyfraith ddomestig.

Peth arall i'w ystyried fyddai statws cwmnïau yn y DU yr oedd eu gweithrediadau busnes presennol yn Aelod-wladwriaethau eraill yr UE wedi'u hawdurdodi o dan gyfraith yr UE, a statws cwmnïau sydd â'u pencadlys yn Aelod-wladwriaethau eraill yr UE sy'n gweithredu yn y DU.

O fod y tu mewn i'r UE, diolch i'r trefniadau "pasbortio", mae hawl fel arfer gan gwmnïau ariannol y DU – gan gynnwys banciau, yswirwyr a rheolwyr asedau – i werthu gwasanaethau ariannol a sefydlu canghennau ym mhob rhan o'r UE heb i wledydd eraill allu gosod gofynion gwahanol neu ychwanegol.

4.5 Pe byddai'r DU yn gadael yr UE, byddai hynny'n cael effaith sylweddol ar ffermwyr y DU. Yn ogystal â'r effaith o adael Polisi Amaethyddol Cyffredin yr UE a chynlluniau cymhorthdal cysylltiedig, byddent hefyd yn colli mynediad ffafraethol i'r farchnad Ewropeaidd os oedd y DU wedi gadael yr UE heb wneud trefniant yn lle'r un presennol. Mae'r UE yn gosod tariff cyfartalog o 14 y cant ar fewnforion amaethyddol¹⁷ fo wledydd y tu allan i'r UE (gan gynnwys gwledydd sydd wedi gwneud cytundebau masnach arbennig â'r UE, fel Norwy a'r Swistir), a chyfraddau uwch ar eitemau penodol, fel cynhyrchion llaeth (36 y cant ar gyfartaledd).¹⁸ Ni fyddai ffermwyr y DU yn gallu elwa ychwaith o fynediad ffafraethol i economïau y tu allan i'r UE sydd wedi'i sicrhau o dan gytundebau masnach yr UE.

¹⁵ Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi, Regional Trade Statistics

¹⁶ Adroddiad gan KMPG yn 2014 i Gymdeithas Gweithgynhyrchwyr a Masnachwyr Moduron: "The UK Automotive Industry and the EU". Ar gael ar-lein yn: <http://www.smmmt.co.uk/wp-content/uploads/sites/2/SMMT-KPMG-EU-Report.pdf>

¹⁷ Ffigur wedi'i gyfrifo gan Sefydliad Masnach y Byd 2014.

¹⁸ Ffigurau wedi'u cyfrifo gan Sefydliad Masnach y Byd ar gyfer 2014.

4.6 Pe byddai'r DU yn gadael yr UE heb wneud cytundeb, byddem yn colli'r manteision i'n diogelwch o gymryd rhan mewn nifer o fesurau Cyfiawnder a Materion Cartref yr UE sy'n helpu i ymladd yn erbyn troseddu a therfysgaeth. Er enghraifft, er 2004 mae'r Warrant Arestio Ewropeaidd wedi caniatáu i 7,000 o bobl gael eu hestraddodi o'r DU i wynebu treial ac wedi arwain at ddychwelyd ychydig mwy na 1,000 o bobl i'r DU i wynebu cyfiawnder. Mae'r System Wybodaeth Cofnodion Troseddol Ewropeaidd yn ein galluogi i gael gwybodaeth am gofnodion troseddol. Mae System Wybodaeth Schengen II yn gweithio fel 'rhestr wyllo' sy'n rhoi'r gallu i ni gael gafael ar ddata o weithrediadau am rai sydd o dan amheuaeth o fod yn derfysgwyr a throseddwyr. Ac o 2017 byddwn yn cymryd rhan ym Mhenderfyniadau Prüm sy'n ymwneud â gwybodaeth am olion bysedd a DNA.

4.7 Pe byddem y tu allan i'r UE, byddai llai o gydweithredu o'r fath. Ar wahân i'r Gwladwriaethau hynny nad ydynt yn yr UE ond sydd o fewn ardal ddi-ffiniau Schengen, nid oes cynsail ar gyfer cydweithredu yn y mecanweithiau hyn gan rai nad ydynt yn Aelodau. Er enghraifft, nid oes dim gan y Swistir, hyd yn oed, sy'n cyfateb i'r Warrant Arestio Ewropeaidd. Byddem hefyd yn colli ein statws yn aelod llawn o Europol, asiantaeth sy'n cydgysylltu'r frwydr yn erbyn troseddu difrifol a chyfundrefnol rhwng gwledydd yr UE.

Byddai goblygiadau difrifol i Gibraltar pe byddai'r DU yn gadael yr UE. O fod y tu mewn i'r UE, mae hawl gan bobl Gibraltar i symud yn rhydd i Sbaen, a'r hawl i sefydlu busnes a darparu gwasanaethau yno. Ond cyn i Sbaen ymuno â'r UE ym 1986, roedd y ffin wedi'i chau rhwng 1969 a 1985. Pe byddai'r DU yn gadael yr UE, nid oes sicrwydd y byddai'r ffin yn aros yn agored. Mae Prif Weinidog Gibraltar wedi dweud y byddai hyn yn creu "an existential threat in economic terms" i'r diriogaeth.¹⁹ Byddai Ynysydd y Sianel ac Ynys Manaw, sy'n mwynhau trefniadau arbennig ar gyfer mynediad i'r UE, yn wynebu ansicrwydd tebyg.

Byddai **Gogledd Iwerddon** yn gorfod delio â phroblemau anodd o ran ei pherthynas ag Iwerddon. O fod y tu allan i Undeb Tollau'r UE, byddai'n rhaid archwilio nwyddau mewn tollfeydd wrth eu symud ar draws y ffin. Byddai angen cael atebion hefyd i gwestiynau ynghylch yr Ardal Deithio Gyffredin sy'n ymwneud â hawl pobl i symud. Gallai hyn effeithio ar gydweithredu a masnachu ar draws y ffin. Byddai effaith hefyd o ganlyniad i dynnu cronfeydd strwythurol yn ôl, gan fod y rhain wedi helpu i wynebu heriau economaidd.

4.8 Rhai o'r materion eraill y byddai'n rhaid eu hystyried wrth negodi er mwyn rheoli'r newid, pennu'r telerau ar gyfer gadael a phenderfynu ar drefniant ar gyfer y dyfodol yw:

- arian yr UE sydd heb ei wario sy'n ddyledus i ranbarthau a ffermwyr y DU;
- trefniadau diogelwch trawsffiniol gan gynnwys yr hawl i weld cronfeydd data'r UE;
- cydweithredu ar bolisi tramor, gan gynnwys sancsiynau;
- trosglwyddo cyfrifoldebau rheoleiddio;
- trefniadau ar gyfer contractau sydd wedi'u llunio'n unol â chyfraith yr UE;
- cysylltiadau ag asiantaethau'r UE sy'n chwarae rhan yng nghyfraith ddomestig y DU, fel Asiantaeth Meddyginiaethau Ewrop;
- trefniadau pontio i'r DU ar gyfer gadael Cytundebau Masnach Rydd rhwng yr UE a thrydedd wledydd;

¹⁹ Gweler yr erthygl <http://www.politico.eu/article/brexit-would-destroy-gibraltar/>

- trefniadau ar gyfer cau pencadlysoedd sydd gan asiantaethau'r UE yn y DU;
- gadael y trefniant Awyr Sengl Ewropeaidd;
- hawl dinasyddion y DU i ddefnyddio'r Cerdyn Yswiriant Iechyd Ewropeaidd;
- hawliau pysgotwyr y DU i bysgota mewn dyfroedd traddodiadol y tu allan i'r DU, gan gynnwys y rheini ym Môr y Gogledd;
- parhau â mynediad i farchnadoedd sengl yr UE ar gyfer ynni ac awyrennau
- statws ymrwymadau amgylcheddol y DU sydd wedi'u gwneud fel parti i wahanol gonfensiynau amgylcheddol y Cenhedloedd Unedig sy'n cael eu gweithredu ar hyn o bryd drwy ddeddfwriaeth yr UE.

4.9 Byddai gadael yr UE yn creu goblygiadau mawr i ddeddfwriaeth ddomestig y DU. Byddai angen i Senedd y DU a'r gweinyddiaethau datganoledig ystyried sut i ddeddfu yn lle cyfreithiau'r UE, gan gynnwys ffyrdd o gynnal fframwaith cyfreithiol a rheoliadol cadarn a oedd gynt yn dibynnu ar gyfreithiau'r UE. Mae sancsiynau yn erbyn gwledydd fel Gogledd Korea, ac yn erbyn rhai unigolion neu grwpiau terfysgol, yn cael eu mabwysiadu fel arfer ar lefel yr UE yn hytrach na'r lefel ddomestig. Mae nifer o reoliadau ariannol, fel y rheini sy'n rheoli gofynion darbodus ar gyfer banciau a chronfeydd buddsoddi, yn deillio o gyfraith yr UE.

4.10 Ni fyddai'r UE yn atal ei brosesau ar gyfer penderfynu ar faterion ehangach yn ystod negodiadau'r DU ar gyfer gadael. Mae'r Comisiwn presennol wedi cytuno ar raglen a fydd yn parhau drwy fandad y Comisiwn tan ganol 2019. Rhai o'r meysydd allweddol yw materion sydd o bwys mawr i'r DU fel y farchnad sengl ar gyfer gwasanaethau a'r Cytundeb Masnach rhwng yr UE ac UDA. Byddai Ewrop hefyd yn parhau i wynebu heriau o'r tu allan i'w ffiniau, gan gynnwys rhai o'r Dwyrain Canol, ac yn Rwsia ac Ukrain. Byddai penderfyniad i adael yn effeithio ar ddylanwad y DU dros benderfyniadau gan yr UE, fel y byddai'r negodiadau ar gyfer gadael. Ond byddai unrhyw ddeddfwriaeth a fabwysiadwyd gan yr UE yn parhau'n gymwys i'r DU hyd yr eiliad yr oeddem yn gadael.

4.11 Mae rhai wedi dadlau y byddai'r DU yn gallu negodi cytundeb gwell ar ôl pleidlais i adael wedi'r refferendwm. Fodd bynnag, cytunwyd yng nghyfarfod y Cyngor Ewropeaidd yn Chwefror, os mai canlyniad y refferendwm oedd pleidlais i adael yr UE, yna byddai'r setliad newydd i'r DU a negodwyd gan y Prif Weinidog yn peidio â bod. Yn ogystal â hynny, pe byddai'r DU yn dymuno ailymuno â'r UE wedi iddi adael, mae Erthygl 50 yn pennu y byddem yn gorfod dilyn y broses hir arferol ar gyfer ymuno. Byddai'n ofynnol i'r holl Aelod-wladwriaethau presennol gytuno ar ein cais i ymuno. Mae'n annhebygol iawn y byddai ein haelodaeth newydd yn rhoi'r un statws arbennig ag sydd gennym ar hyn o bryd. Mae'r statws arbennig hwn yn cynnwys ad-daliad ar ein taliadau i gyllideb yr UE, ein trefniadau ar gyfer optio allan o'r ewro ac ardal ddi-ffiniau Schengen, a'n hawl i ddewis pa drefniadau Cyfiawnder a Materion Cartref y byddwn yn ymuno â nhw. Polisi'r UE yw ei gwneud yn ofynnol i bob Aelod-wladwriaeth newydd ymrwymo i ymuno â phob un o'r rhain.

Pennod 5 – casgliad

5.1 Dechrau proses, nid ei diwedd, fyddai pleidlais i adael yr UE. Byddai'n ddechrau cyfnod o ansicrwydd na ellid rhag-weld ei hyd na'i ganlyniad. Mae'r weithdrefn gyffredinol ar gyfer hyn wedi'i disgrifio yn Erthygl 50 o'r Cytuniad ar Undeb Ewropeaidd, a hyn sy'n sicrhau ei bod yn bosibl gadael. Ond heblaw'r weithdrefn, ni chytunwyd ar ddim ac ni roddwyd prawf ar ddim.

5.2 Mae'n bwysig, wrth i bobl y Deyrnas Unedig baratoi i ddewis, fod natur gymhleth y camau a fyddai'n dilyn pleidlais i adael yn cael eu deall. Mae tair rhan i hyn.

5.3 Y gyntaf yw proses Erthygl 50 ei hun. Dyma'r unig ffordd gyfreithlon i'r Deyrnas Unedig adael yr UE a hon yw'r un y byddai Llywodraeth y DU yn ei dilyn.

5.4 Fel y mae'r Prif Weinidog wedi dweud, os mai pleidlais i adael yr UE a geir, byddai pobl Prydain yn disgwyl i Lywodraeth y DU hysbysu'r Cyngor Ewropeaidd ar unwaith ei bod yn dymuno gadael o dan delerau Erthygl 50.

5.5 Byddai ymestyn y terfyn amser dwy flynedd hefyd yn gofyn am gytundeb unfrydol pob un o'r 27 o Aelod-wladwriaethau sy'n aros. Heb gael estyniad o'r fath, os na chafwyd cytundeb ar ôl dwy flynedd, neu os nad oedd y DU yn gallu derbyn y cytundeb a gynigiwyd, byddai'r DU yn gadael yn awtomatig a heb unrhyw amddiffyniad i hawliau busnesau'r DU i fasnachu ar sail ffafraethol ag Ewrop, i hawliau dinasyddion y DU i fyw yn Ewrop, neu i hawliau teithwyr o'r DU i symud o gwmpas yn rhydd yn Ewrop.

5.6 Yr ail fater sy'n ansicr yw natur y negodiadau a fyddai'n dilyn pleidlais i adael. Ar yr eiliad y mae'r weithdrefn yn Erthygl 50 yn cael ei chychwyn, byddai'r DU yn cael ei chau allan o drafodaethau'r UE ar natur y negodiadau ar gyfer gadael. Byddai hyn yn cael ei setlo gan yr Aelod-wladwriaethau sy'n aros yn yr UE.

5.7 Y trydydd mater i'w ystyried yw'r nifer mawr o faterion y byddai pleidlais i adael yn effeithio arnynt ac a fyddai'n cael eu trafod mewn negodiadau â gweddill yr UE yn ystod y broses ymadael. Rhaid disgwyl y bydd yn anodd dod i gytundeb ar gynifer o wahanol faterion, gyda nifer mawr o bartneriaid negodi, a phob un yn ceisio amddiffyn ei fuddiannau ei hun, ac fe allai hyn olygu cyfaddawdu annymunol.

5.8 Yn fwy na hynny, bydd goblygiadau i bethau heblaw ein cysylltiadau ag Ewrop. Er enghraifft, mae perthynas masnachu'r DU â gwledydd ym mhob rhan o'r byd yn rhywbeth sydd ynghlwm wrth gytundebau a wnaed gan yr UE ac a fyddai'n peidio â bod yn gymwys i'r DU wedi i ni adael yr UE. Byddai'n rhaid negodi cytundebau yn lle'r rhain hefyd.

5.9 Byddai llawer o ddinasyddion y DU am weld negodiadau'n sicrhau'r hawl iddynt barhau i weithio, preswyllo a bod yn berchen ar eiddo yng ngwladwriaethau eraill yr UE, ac i gael gwasanaethau cyhoeddus fel triniaeth feddygol yn y gwladwriaethau hynny. Ni fyddai dinasyddion y DU sy'n byw dramor, a rhai sydd wedi ymddeol i Sbaen yn eu mysg, yn gallu cymryd y bydd yr hawliau hyn wedi'u gwarantu. Y gofyniad lleiaf, yn ôl pob tebyg, yw y byddai unrhyw delerau y mae'r DU yn gofyn amdanynt i'w dinasyddion ei hun yn cael eu cynnig i ddinasyddion yr UE sy'n dymuno dod i'r wlad hon neu aros ynddi.

5.10 Byddai'r telerau ar gyfer gadael yn bwysig i bobl Gogledd Iwerddon, a dinasyddion Iwerddon sy'n byw neu'n gweithio yn y DU neu'n ymweld â hi. Gellid cael goblygiadau o ran y ffin a masnachu a chydweithredu trawsffiniol, sydd wedi helpu i gryfhau cysylltiadau rhwng Gogledd Iwerddon ac Iwerddon yn y blynyddoedd diwethaf.

5.11 Ni roddwyd prawf ar y broses ar gyfer gadael yr UE, ac mae nifer o elfennau ynddi, gan gynnwys canlyniad y negodiadau, sy'n aneglur ar hyn o bryd. Gallai arwain at gymaint â degawd neu fwy o ansicrwydd.

5.12 Mae'n bwysig deall y risg y mae hyn yn ei chreu. Ym marn y Llywodraeth, mae'n ategu'r achos cryf dros aros mewn UE diwygiedig ar y telerau newydd diogel sydd wedi'u cynnig. Mae'r rhain yn rhoi statws arbennig i'r DU a'r gorau o'r ddau fyd.

Effaith bosibl y negodiadau hyn ar ddinasyddion y DU

Mae dinasyddion y DU yn cael hawliau o sawl math drwy ein haelodaeth o'r UE. Pe byddai'r DU yn gadael yr UE, byddai'n rhaid cynnwys yr holl hawliau hyn mewn trefniant yn lle'r un presennol. Pe byddem yn gadael yr UE heb gytuno ar beth fydd yn digwydd i'r hawliau hyn, byddai'n codi amheuaeth fawr yn eu cylch, gan greu anhawster i ddinasyddion y DU sy'n dibynnu arnynt. Mae'r hawliau hyn yn cynnwys:

- yr hawl i fyw, gweithio a bod yn berchen ar eiddo ym mhob un o'r 28 o wledydd sydd yn yr UE;
- y gallu i ymddeol i wlad arall yn yr UE;
- yr hawl i gael gofal iechyd sydd am ddim wrth ei dderbyn ac y telir amdano gan y GIG, drwy ddefnyddio'r Cerdyn Yswiriant Iechyd Ewropeaidd;
- yr hawl i bleidleisio mewn etholiadau lleol yng ngwledydd eraill yr UE;
- cydnabyddiaeth gyfatebol i benderfyniadau ar gystodaeth plant ym mhob rhan o'r UE;
- defnyddio'r Weithdrefn Hawliadau Bychain Ewropeaidd i adennill hyd at €2,000 oddi wrth unigolion yng ngwledydd eraill yr UE
- yr hawl i ddefnyddio gwasanaethau cyhoeddus yng ngwledydd eraill yr UE.



Llywodraeth EM

ISBN 978-1-4741-2941-1



9 781474 129411